

APRECIEREA SCHIMBĂRILOR DIN NATURĂ ȘI A CĂILOR DE RESTABILIRE A ECHILIBRULUI ECOLOGIC

ION CASTRAVEȚ

Institutul de Ecologie și Geografie al Academiei de Științe a Moldovei

Abstract: The assessment of changes from the natural environment and some possibilities to reestablish the ecological equilibrium. Always meditating on the eternal question, regarding the appearance and meaning of life on Earth, on the correctness and complexity of the definition of these phenomena, on the mode of perceiving the ways which life on Earth has gone during its evolution, on the principles of evaluating the character of changes in the biosphere, etc., we came to the conclusion that it would be useful to follow the logic of wise aphorism „Auf eins warum- Eins – zehn darum” to which the Germans resort in similar cases. If paraphrased, this saying warns us that to give a comprehensive explanation to a „Why?”, you need to find ten answers to „Because”.

However, to facilitate and provide greater convenience to the process of identifying the causes and peculiarities of the appearance of various phenomena and changes in nature, of elucidating the principles of initiation and manifestation of any changes, we consider it would be more reasonable to divide the history of evolution in time of nature, in particular, and of the planet Earth, in general, in two periods: the first, which began in the most ancient times of the existence of the planet Earth and in which all natural processes have been conducted exclusively by the laws of the space, and the second, that followed the appearance of *Homo sapiens* species on Earth and in which the socio-human „laws” went into action.

Since the „moment” of appearance on planet Earth of parasitic phenomenon, a phenomenon that led to the global pathology, there were established new sets of specific regularities, through which the parasitic processes are directed in all their complexity. But we shall about these processes in a more detailed way in the following publications.

Key words: cosmos’ laws, humanities’ laws, the laws that dictate parasitic processes.

Introducere

Meditând mereu asupra eternelor întrebări referitoare la modalitățile apariției și esențialului vieții de pe Terra, la corectitudinea definiției acestui fenomen, la perceperea căilor parcurse de-a lungul evoluției vieții pe pământ, la cauzele, caracterul evaluării schimbărilor din biosferă etc., am dedus că, zilnic, ne confruntăm cu tot felul de probleme, ce vin asupra noastră ca și valurile mării. Peste unele reușim să trecem mai ușor, peste altele – mai greu, însă multe din ele rămân nerezolvate. Cu timpul, la acestea se adaugă altele noi, o parte din care, iarăși, rămân nerezolvate și se aliniază la cele anterioare. Astfel, „valorile” de probleme cresc, devin tot mai amenințătoare, iar rezolvarea lor se complică și mai mult. Până la urmă, ele capătă puterea celui “de-al nouălea val”, care poate „naufragia” totul în calea sa și pune în pericol chiar și planurile noastre de perspectivă. Pomenindu-ne în asemenea situații, căutăm intens cauzele schimbărilor înregistrate și căile de rezolvare a problemelor apărute în Natură, exprimate prin diverse procese naturale, îndeosebi acelea clasate în categoria celor negative, chiar a celor nocive, de aceea de fiecare dată ne punem tradiționalele întrebări retorice: „Ce se întâmplă?”, „De ce se întâmplă așa?” și „Ce e de făcut?”.

În asemenea împrejurări nemții urmează logicii unei “maxime” înțelepte: „Auf eins warum – zehn darum”. Parafrazată, aceasta înseamnă că pentru a da o explicație mai amplă la un “De ce?” trebuie să găsim zece răspunsuri “Pentru că!”. Iar prof. Vl. I. Zaharov, în monografia sa “He смотреть, а видеть” („Nu numai să ne uităm, ci și să vedem”), ne atenționează că orice fenomen trebuie nu doar privit, ci și văzut, pătruns și înțeles cât mai profund cu spiritul nostru de observație. Totodată, pentru o mai mare comoditate în procesul de constatare a cauzelor schimbărilor și de elucidare a modalităților de inițiere și de exprimare a oricărei schimbări trebuie să stabilim particularitățile și cauzele apariției și evaluării fiecărui fenomen în spațiu și în timp. Or, știut fiind faptul că în Univers nimic nu este întâmplător și că totul e dirijat de anumite legități, cu alte cuvinte, că totul e legitim, trebuie, în primul rând, să stabilim legitățile care au provocat și dirijat aceste

schimbări. Deci, în fiecare caz concret e strict necesar să constatăm legitățile care provoacă și influențează orice schimbare ce apare în biosferă.

De menționat că în ultimii ani a mai ieșit de sub tipar o serie de monografii ale academicianului Ion Dediu, în care sunt expuse mai multe viziuni de o înaltă gândire despre particularitățile teoretice, atât în sens general ecologic, cât și general biologic, în care, de asemenea, se atrage o deosebită atenție și asupra legităților implicate în evaluarea proceselor ecologice terestre (Dediu, 2006, 2007a, 2007b, 2010).

Discuții

Din punctul de vedere al istoriei evoluției Naturii, în particular, și a planetei Terra, în general, acest parcurs în timp, cred că poate fi divizat în două mari perioade.

Prima perioadă a început din cele mai vechi timpuri ale existenței planetei Pământ, care trebuie presupus, a fost constant dirijată, în exclusivitate, de Legile Cosmosului.

Cea de-a doua perioadă a început odată cu apariția speciei *Homo sapiens* pe Pământ. În realitate, aceasta s-a desfășurat din „momentul” când activitățile umane au provocat cele dintâi schimbări de pe Terra. Acum, în ultima perioadă, privind diverse transmisiuni pe programele televizate Discovery, Animal Planet, National Geographic, В мире животных (În lumea animalelor), Охота и рыбалка (Vânătoarea și pescuitul) ș.a. mai auzim și multe „complimente” neplăcute la adresa lui *H. sapiens*.

Adâncindu-mă în esența acestei ipoteze, am ajuns la concluzia că, dacă reușim să stabilim, fie și ipotetic, în care perioadă au avut loc unele sau altele dintre schimbări, ne apropiem cu mult de identificarea cauzelor apariției acestora. Deoarece, după „caracterul” schimbărilor înregistrate odată cu apariția speciei *H. sapiens*, nu e chiar atât de complicat să stabilim de care perioadă țin ele. Desigur că în prima perioadă evenimentele au fost influențate, în temei, de legile obiective ale Cosmosului, puse „în circuit” numai după ce au trecut examenul strict al metodelor de probare și stabilire de greșeli (un set de ipoteze fundamentale ale legile cosmosului sunt expuse de Eli Morii în monografia sa “247 Законов Космоса” („247 de Legi ale Cosmosului”), care confirmă această părere, bazată pe „experiența” acumulată în spațiu și în timp. Dimpotrivă, multiplele schimbări înregistrate după apariția lui *H. sapiens* și determinate de activitățile lui s-au derulat sub egida multiplelor „legi” socioumane, în majoritatea lor subiective, adesea fără a ține seamă de legile Cosmosului. În așa fel, caracterul schimbărilor apărute în urma activităților antropice devin și mai ușor de recunoscut. Spre exemplu, până la apariția speciei umane toate „deșeurile” din natură, care, de fapt, erau substanțe organice, produse de flora și de fauna terestră, erau „prelucrate” de aceeași Natură, fiind descompuse prin intervenția diverselor specii de organisme saprofite. Ca urmare, toate componentele acestor „prelucrări” se introduceau din nou în circuitul biologic al biosferei terestre. Probabil, tocmai de aceea (țin minte încă din copilărie, până la formarea kolhozurilor, pe când încă nu se foloseau otrăvurile de chimicale) primăvara când gospodarii arau câmpurile, arăturile din urma plugului erau pline de ciori de câmp, care „strângeau” râmele și larvele diverselor artropode din sol, astfel folosind un „meniu” bogat în substanțe organice naturale (spre regret, acum, când săpăm loturile, mai rar când întâlnim o râmă sau alte organisme în sol). Așadar, poluarea recentă a naturii cu diverse deșeuri și poluanți, în special, cu diverse produse sintetice, „îngrășăminte” chimice (neorganice), pesticide, erbicide, insecticide, acaricide, stimulatori de creștere, chiar și „hrană” sintetică etc., care au redus categoric microflora și biocenozele naturale ale solului, pe care pedologii îl recunosc drept organism viu. Cred că toate acestea au și provocat în ultimul timp multiple schimbări în Natură, demonstrând un rezultat incontestabil al activității antropice pe planeta Terra. Prin urmare, și produsele din culturile recoltate de pe aceste suprafețe apar deficiente, în sensul că nu conțin o cantitate suficientă de substanțe organice strict necesare pentru hrana animalelor. Acum s-a ajuns până într-acolo încât pisicile și câinii „refuză” să mănânce unele produse alimentare de proveniență animalieră, care n-au nici mirosul, nici gustul cuvenit. La rândul lor, toate acestea au provocat un șir de probleme, legate de poluarea biosferei, probleme cu care acum se confruntă igieniștii, sanitarii și ecologii care studiază biologia faunei și florei din întreaga biosferă.

În altă ordine de idei menționăm că între aceste două perioade istorice mai există și altă deosebire, or dacă schimbările din prima perioadă prezintă expresia selecției naturale, înfăptuite sub „dictatul” strict al legilor Cosmice, în cea de-a doua s-a mers, în mare parte, pe calea selecției artificiale și a producerii diverselor produse și preparate sintetice, cu alte cuvinte s-au produs „schimbări” inventate de *H. sapiens*. De altfel, unele dintre substanțele și obiectele sintetice, inventate și produse de omenire, nici nu se mai supun descompunerii, de aceea ele ar putea să nu mai dispară niciodată de pe suprafața Terrei. În acest context, aș putea să amintesc de avertizarea dată umanității, cu mulți ani în urmă, de autorul unui articol, publicat în revista “Природа” („Natura”), care suna cam așa: „...dacă nu vom întreprinde acțiuni hotărâte contra poluării naturii, în viitorul apropiat întreaga omenire va fi acoperită cu deșeuri”. Pe timpuri, mai era răspândit și un alt îndemn, potrivit căruia nu trebuie să așteptăm milă de la Natură, ci noi singuri trebuie să luăm totul de la ea. Într-adevăr, omenirea a luat de la Natură tot ce-a putut, uitând să întoarcă „datoriile” pe care le are față de Ea. În acest context ar trebui să ne amintim de timpurile când bunii noștri gospodari „îngrășau” ogoarele cu substanțe organice naturale (cu băligarul de la animale și cu compostul obținut din rămășițe de plante). Spre deosebire de ei, unii gospodari de azi suprasaturează câmpurile cu diverse chimicale și deșeuri sintetice, totodată, storcând la maximum din sol substanțele fertile naturale ale solului, degradându-l pe alocuri până la starea de rocă-mamă. Odată cu trecerea timpului, dar mai ales după crearea colhozurilor au mai fost adoptate și un șir de hotărâri abuzive privind „reformarea” și „restructurarea” Naturii prin uscarea bălților, după care a urmat uscarea râurilor și secarea fântânilor, tăierea pădurilor și înălțarea pe aceste locuri a celor mai diverse construcții. Astfel au fost micșorate catastrofal suprafețele naturale, adică locurile legitime de trai ale florei și faunei, astfel reducându-se dramatic numărul multor specii de plante și de animale, multe dintre care acum se află pe cale de dispariție. Chiar și numărul animalelor de vânat, care în trecut constituiau un suport alimentar considerabil pentru populație, s-a micșorat atât de mult, încât numărul vânătorilor e mai mare acum decât al animalelor de vânat. Poate tocmai de aceea unii vânători de acum se deplasează prin Africa și-n alte regiuni ale Globului unde vânează animale care trebuie să existe doar în armonie cu selecția naturală, fără a distruge biocenozele formate de milioane de ani. Cu alte cuvinte, multe din intervențiile oamenilor contravin legilor „scrise” de Natură, care au dirijat cu multă înțelepciune și tact evoluția vieții pe pământ, pe când cele propuse de oameni nu fac decât să producă cataclisme ecologice.

Despre schimbările din Natură, provocate de legile Cosmosului, deducem cu precădere din materialele săpăturilor arheologice, în timp ce urmele activității antropice, care se află „mai la suprafață”, se cunosc de la prima privire.

În urma acestor considerente, se poate deduce că pe planeta Pământ aproape nu mai există așa-numita “natură virgină”, adică locuri pe care să nu fi călcat picior de om. Urmele lui se văd, din păcate, pretutindeni.

De altfel, în prima perioadă, chiar dacă se întâmpla să fie provocate anumite „probleme” - un incendiu, un tsunami sau o inundație, tot prin “înțelepciunea” Sa Natura le „repara”, în concordanță cu Legile stricte ale Cosmosului. Cu totul diferită a devenit situația după apariția lui *H. sapiens*: în lunga sa activitate, omul a intervenit mereu abuziv în „schimbarea” legilor Naturii, de multe ori prin „hotărârile” și acțiunile unor persoane cu cele mai bizare “puncte de vedere”, bazate doar pe propria “înțelepciune” (subiectivă, desigur), străină de Legile Cosmosului, alegoric vorbind, prin aceste acțiuni tăiem craca pe care ședem. Or, acum trebuie să fim conștienți de faptul că, fără respectarea Legilor Obiective ale Cosmosului, va fi extrem de complicat să restabilim echilibrul ecologic natural și să putem face prognoze obiective asupra consecințelor schimbărilor din biosferă și să introducem planuri înțelepte de implicare în reanimarea proceselor naturale, să nu ajungem la limita situației, când va fi imposibil să mai putem efectua corecțiuni în baza “legilor” socioumane, oricât de „înțelepte” ar fi ele. Deci, orice schiță de proiect, preconizată pentru aplicare în Natură, trebuie să fie mai întâi „consultată” și orientată spre Legile Obiective ale Cosmosului, care s-au constituit de-a lungul istoriei evoluției Universului și care au fost „experimentate” și „legiferate” prin metodele de probare și stabilire de greșeli. Astfel, ecologii preocupați de flora și de fauna liber trăitoarelor au obligațiunea de a identifica metodele de restabilire a echilibrului ecologic din Natură,

or mai există încă multe probleme în acest domeniu. În legătură cu această situație adresez un strigăt de avertizare întregii omeniri: să fim înțelepți!

Totodată să nu uităm că după apariția fenomenului parazitar pe planeta Terra, fenomen nociv, care a stat la baza patologiei globale a tuturor viețuitoarelor din biosfera terestră și care, de asemenea, constituie un compartiment al Ecologiei, după care au mai apărut și multe alte probleme, deoarece au fost identificate noi seturi de legități specifice acestui fenomen, prin intermediul cărora sunt dirijate procesele parazitare. Parazitismul, la rândul lui, a modificat substanțial și lanțurile piramidelor trofice, influențând simțitor componența faunei și a florei, producând multe alte schimbări, care, pe parcursul evoluției, au căpătat un nou colorit. Astfel, odată cu apariția parazitismului în biosferă a apărut un nou bloc de probleme, pentru a căror rezolvare au fost necesare noi investigații fundamentale (Castraveț, 1997). Conștientizând gravitatea acestor probleme, am desfășurat pe parcursul mai multor ani multiple cercetări fundamentale în domeniul parazitologiei în scopul evidențierii legităților care determină „activitatea” proceselor parazitare. Dar, despre aceste activități vom comunica mai detaliat în publicațiile care vor urma.

Bibliografie

1. Castraveț I. Z., 1997 - *Principiile morfo-funcționale și ecologice ale proceselor parazitare*. Autoreferatul tezei de doctor habilitat în științe biologice, Chișinău
2. Dediu I. I., 2006 - *Introducere în Ecologie*. Academia Națională de Științe Ecologice, Chișinău
3. Dediu I. I., 2007a - *Biosferologie*. Academia Națională de Științe Ecologice, Chișinău
4. Dediu I. I., 2007b - *Tratat de Ecologie Teoretică*. Academia Națională de Științe Ecologice, Chișinău
5. Dediu I. I., 2010 - *Tezaurul terminologic al Ecologiei*. Glosar etimologic român-rus-englez, Știința
6. Вл. И. Захаров, 1965 - *Не смотреть а видеть*. Издательство „Штиинца”
7. Эль Мории, 2003 - *247 Законов Космоса*, Москва, Издательство «Мировая Добрая Воля», „Алмазное сердце”, „Амрита Русь”, Москва

Date de contact

Ion CASTRAVEȚ: Institutul de Ecologie și Geografie al AȘM, str. Academiei 1, MD 2028, Chișinău, Republica Moldova, e-mail: ion.castravet@gmail.com